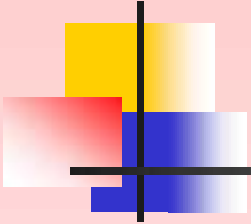

فصل هفتم

ساختار بازار و رقابت ناکامل

MARKET STRUCTURE AND IMPERFECT COMPETITION

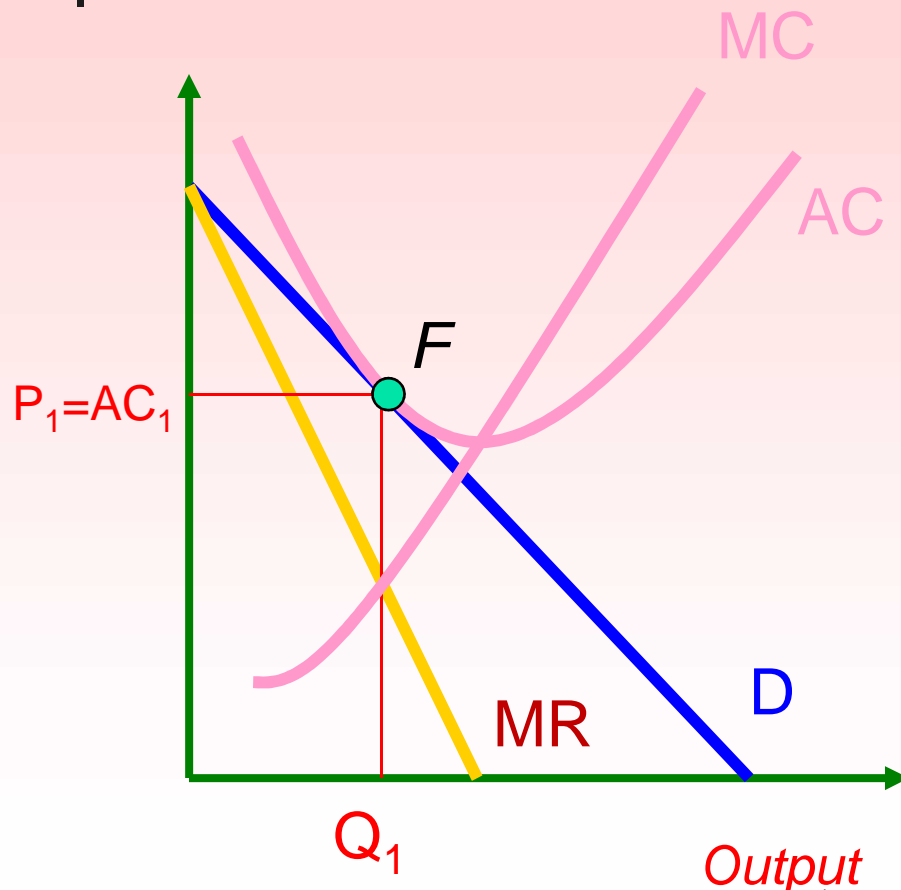
رقابت انحصاری

■ ویژگی ها:

- تعداد زیاد بنگاه ها
- عدم وجود موانع ورود
- تنوع محصول (differentiation)
- بنگاه ها با یک منحنی تقاضای نزولی مواجه هستند
- در نبود موانع ورود، سودهای غیر نرمال در بلندمدت با رقابت از بین می روند

رقابت انحصاری

- بنگاه ها در بلندمدت به نقطه F (مماس منحنی تقاضا با منحنی هزینه متوسط) می رسند و تنها سود نرمال می برند.
- بنگاه ها در مینیمم LAC فعالیت نمی کنند
- قیمت از هزینه نهایی بیشتر است
- برعکس رقابت کامل، بنگاه ها تمایل دارند در قیمت موجود بیشتر بفروشند

انحصار چند جانبه

- بازاری با تعداد فروشندگان محدود
- در بازار انحصار چند جانبه هر بنگاه باید در نظر داشته باشد که چگونه تصمیماتش بر روی تصمیمات سایر رقبا تأثیر می گذارد
- در انحصار چند جانبه امکان بروز **تبانی** یا **عدم همکاری** وجود دارد

تبانی و کارتل

■ تبانی

■ توافقی است صریح یا تلویحی بین بنگاه های موجود در صنعت برای از بین بردن یا محدود کردن رقابت با یکدیگر

■ کارتل

■ وضعیتی است که در آن توافقات رسمی بین بنگاه ها براساس مبانی حقوقی و قانونی شکل می گیرد.
مانند OPEC .

تبانی در شرایط زیر دشوار می شود:

- بنگاه های زیادی در صنعت وجود داشته باشند
- محصول استاندارد نباشد
- شرایط تقاضا و هزینه ها به سرعت تغییر کنند
- موانع ورود وجود نداشته باشد
- بنگاه ها ظرفیت مازاد داشته باشند

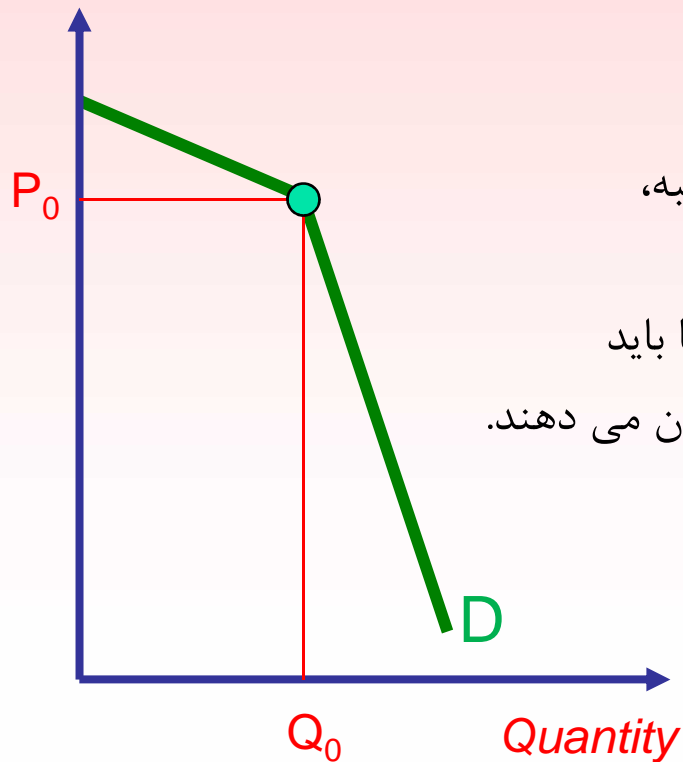
انحصار چند جانبه: حالت عدم همکاری

■ اگر تبانی وجود نداشته باشد، منحنی تقاضایی که هر بنگاه با آن مواجه است، بستگی به واکنش رقبای آن دارد. هر بنگاه باید حدس بزند که رقبا چگونه واکنش نشان می دهند.

■ مثال: **منحنی تقاضای شکسته**

■ فرض کنید یک بنگاه وارد شونده به بازار انحصار چند جانبه، می خواهد منحنی تقاضایش را پیش بینی کند.

■ بنگاه قیمت و سطح محصول فعلی را مشاهده می کند. اما باید پیش بینی کند که چگونه رقبا به تغییر قیمت واکنش نشان می دهند.

منحنی تقاضای شکسته

■ بنگاه ممکن است انتظار داشته باشد که رقبا به کاهش قیمت پاسخ دهند بنابراین تقاضایی که بنگاه با آن مواجه است در پاسخ به کاهش قیمت، نسبتاً کم کشش بوده و شیب منحنی تقاضا در زیر نقطه P_0 تند خواهد بود. اما با افزایش قیمت، احتمال واکنش رقبا کمتر است. بنابراین تقاضا بالاتر از نقطه P_0 نسبتاً پر کشش است.

■ بنابراین منحنی تقاضایی که بنگاه با آن مواجه است، شکسته خواهد بود. زیرا در این حالت بنگاه چه قیمت را زیاد و چه کم کند، درآمدش کاهش می یابد. پس بهترین استراتژی این است که قیمت را در همان P_0 نگه دارد.

نظریه بازی ها و تصمیمات وابسته بنگاه ها

■ بازی

■ وضعیتی است که در آن، تصمیمات هوشمندانه الزاماً باهم وابستگی درونی دارند.

■ بازیگران در یک بازی سعی می کنند سود (payoff) خودشان را حداکثر کنند. در یک انحصار چندجانبه، بنگاه ها بازیگران و سودشان در بلندمدت همان سود بازی است. هر بازیگر باید یک استراتژی اتخاذ نماید.

■ استراتژی

■ طرح بازی است که توضیح می دهد که چگونه بازیگر باید در هر وضعیت قابل تصور اقدام یا حرکت انجام دهد. بهترین استراتژی هر بازیگر به استراتژی انتخابی سایر بازیگران بستگی دارد.

بازار انحصار چند جانبه: تعادل نش

- **تابع عکس العمل** یک بنگاه نشان می دهد که چگونه سطح تولید بهینه آن با هر اقدام ممکن از طرف رقیب تغییر می کند.
- در **تعادل نش** هر بازیگر بهترین استراتژی خود را با توجه به استراتژی های دیگران انتخاب می کند.
- بهترین استراتژی هر بازیگر به اقدامات تحقق یافته یا مورد انتظار سایر بازیگران بستگی دارد. این که چگونه یک بازیگر واکنش نشان می دهد بسته به این است که وی چه فرضی در مورد رفتار رقیب دارد. در تعادل نش، پیش بینی هر بنگاه در مورد رفتار رقبا درست است و هیچ بنگاهی تمایل به تغییر رفتارش ندارد.
- در تعادل نش برخلاف حالت تبانی، سود مجموع بنگاه ها ماکزیمم نمی شود. بلکه هر بنگاهی سود خود را با داشتن سطح تولید رقیب ماکزیمم می کند.

نظریه بازی ها و تصمیمات وابسته بنگاه ها

دو بنگاه را در یک انحصار دو جانبه در نظر بگیرید که هر یک برای تعیین سطح تولیدش با دو گزینه زیاد (High) و کم (Low) مواجه است.

Firm B output

		Firm B output	
		High	Low
Firm A output	High	1, 1	3, 0
	Low	0, 3	2, 2

استراتژی مسلط هر بنگاه تولید در گزینه بالاست. پس هر یک، یک واحد سود می برند.

اما وضع هردو با تولید کم بهتر خواهد شد (تا زمانی که مطمئن باشند که بنگاه دیگر هم کم تولید می کند). پس تبانی می تواند منافع متقابل به همراه آورد. اما هر یک از بنگاه ها انگیزه خوبی برای تخلف دارند.

بازار انحصار چند جانبه: تعادل استاکلبرگ

- در مدل نش فرض کردیم که دو انحصارگر تصمیمات خود را همزمان اتخاذ می کنند.
- در **مدل استاکلبرگ** یک بنگاه (رهبر) می تواند سطح محصول خود را قبل از دیگری (پیرو) انتخاب کند. بنگاه پیرو درمی یابد که سطح محصول بنگاه رهبر از پیش انتخاب شده است.
- بنگاه رهبر در انتخاب سطح محصول خود باید عکس العمل پیرو را پیش بینی کند. در این حالت نسبت به مدل نش، بنگاه رهبر تولید بیشتر و بنگاه پیرو تولید کمتری خواهد داشت.
- بنگاه رهبر از **مزیت حرکت کننده اول** سود می برد.
- مزیت حرکت کننده اول به این معناست که بازیگری که اول حرکت کند، نسبت به زمانی که تصمیم گیری همزمان است، به سود بالاتری می رسد.

خلاصه...

- دو حالت حدی ساختار بازار یعنی انحصار کامل و رقابت کامل در عمل به ندرت دیده می شوند.
- حالت رقابت ناکامل شکل رایج تری از ساختار بازار است.
- **ساختار بازار (Structure)** روی **رفتار بنگاه ها (Conduct)** و رفتار آن ها بر **عملکرد (Performance)** بنگاه ها تأثیر می گذارد. اگرچه بر اساس مبانی تجربی ارتباط **S** ، **C** و **P** دو سویه است.
- رقابت بالقوه می تواند روی رفتار بنگاه های موجود بازار اثر گذارد.
- بسیاری از اقدامات در دنیای کسب و کار را می توان به صورت رقابت استراتژیک تفسیر کرد.